

KUIDAS SUURENDADA VÄLISPÕHJUSTE KIRJETE TÄPSUST?

Sõidukiõnnetus

- Märkige kannatanu sõiduki tüüp (sõiduauto, raskeveok, mootorratas jne).
- Lisage teise osapoole sõiduki tüüp (sõiduauto, raskeveok, mootorratas jne).
- Määratlege kannatanu staatus (juht, reisija, jalakäija, väljaspool sõidukit sõitja, sõidukisse siseneja või väljuja jne).
- Kirjeldage õnnetuse tekkeviisi (nt rong läks ümber, sõiduauto sõitis vastu puud, laeval tekkis tulekahju).
- Täpsustage õnnetuse toimumiskoht (maantee, raudtee, kõnnitee, parkla).
- Kindlasti täpsustage, kas tegemist on liiklusvälise või liiklusõnnetusega.

Mürgistus või ravimi üledoos

- Märkige narkootikumi(de), ravimi(te) või muude ainete tüüp ja nimi. Kui see ei ole teada, märkige "aine teadmata".
- Märkige ravimi puhul haigusseisund, mille tõttu ravimit kasutati.
- Ravimite puhul on oluline eristada, kas mürgistus tekkis õigesti doseeritud preparaadist või juhuslikust üledooserimisest.

Kirurgia ja meditsiiniprotseduurid

- Märkige täpselt, milline oli tüsistuse tulemus.
- Kirjeldage tüsistuse iseloomu.
- Täpsustage, millist meditsiiniprotseduuri sooritati.
- Täpsustage, milline seisund tingis ravi vajaduse.

Näide korrektselt täidetud teatisest ootamatu reaktsiooni korral narkoosile

Surmapõhjus	
I osa	
Vahetu surmapõhjus (tüsistus haigus, vigastus)	a) Anafülatiline šokk (vekuroonium), kestis mõned minutid mille tingis
Varasem põhjus	b) Anesteesia tegemine nefrektoomia jaoks, mõned minutid mille tingis
Surma algpõhjus	c) Refluksnefroopia ja kokkutõmbunud parem neer, mõned päevad mille tingis
Välispõhjus	d) mille tingis
II osa	
Muud surma soodustanud olulised seisundid, mis ei seondu vahetu surmapõhjusega	

KUIDAS SUURENDADA LOOMULIKU SURMA KIRJETE TÄPSUST?

Alkoholi ja tubaka tarvitamine

- Kui teie arvates oli alkoholi, tubaka või muu aine tarvitamine kadunu surma põhjuseks, märkige vastav aine I ossa, surmale kaasa aitamisest II ossa.

Diabeet

- Täpsustage, kas tegemist on insuliinisõltuva, insuliinisõltumatu või muu diabeediga.
- Mainige diabeedi tüsistused (kooma, silma- või neeru- kahjustus jne).

Nakkushaigused

- Lisage täiendav informatsioon haigustekitaja kohta.
- Lisage teave, kui haiguse põhjustas vaktsineerimine.
- Märkige ülekandeviisi, kus vajalik (nt HIV- nakkuse puhul)
- Sepsis ei ole iseseisev haigus, vaid muu haiguse tagajärg, mistõttu ei tohi see esineda ainsa põhjusena surmateatisel.

Kasvajad

- Kirjutage morfoloogiline tüüp, kui on teada.
- Paha- või healoomulisus, kui ei selgu morfoloogiast.
- Võimalikult täpselt märkige esmase kasvaja paige ning selgelt eristage sekundaarsete kasvajate paikmed.
- Kui esmane kasvaja või selle täpne asukoht elundis on teadmata, tuleb see ka vastavalt avaldada.
- Kui täpsustatud teave kasvaja morfoloogilisest tüübist, täpsustatud paikmest saabub pärast surmateatise esitamist, tuleb esitada asendav surmateatis täpsustatud teabega.

Vanadus, seniilsus

- Märkige selge ja etioloogiline surmapõhjuse ahel; kuna vanus tuuakse surmatunnistusel niikuinii ära, ei ole terminid "raugastumine", "seniilsus", "kõrge vanus" vms. veel etioloogiliseks selgituseks.

Pneumoonia ja bronhopneumoonia

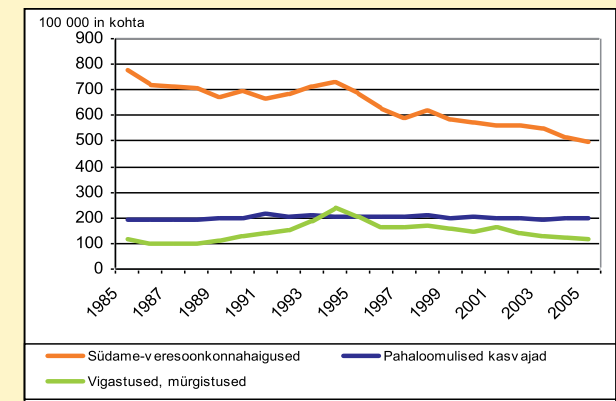
- Märkige kopsupõletikuni viinud eelneva seisundi põhjus.
- Märkige haigustekitaja nimi.
- Märkige, kas seisund on esmane, hüpostaatiline või tingitud aspiratsioonist (vere, toidu, mekooniumi jne).
- Kui kopsupõletik on tingitud debiilsusest või passiivsusest, märkige ka seisund, mis viis passiivsuse või debiilsuseni.

Kardiovaskulaarsed haigused

- Märkige haiguskulu iseloom (reumaatiline, äge, krooniline, esmane, korduv vmt).
- Täpsustage asukoht, kui on lokaliseeritud (koronaarne, peaaju, koda, vatsakene vmt).
- Lisage kõik tüsistused.

Juhised „Arstliku surmateatise“ surmapõhjuste täitmiseks

Kõigile arstidele, kellel on „Surma põhjuse tuvastamise seaduse“ alusel kohustus täita arstlikke surmateatise.

Südame-veresoonkonna haigustest, kasvajatest ja vigastustest tingitud surmade arvu muutumine Eestis 100 000 inimese kohta standardiseeritud Euroopa rahvastiku kohta.
(Allikas: www.stat.ee)

Korrektset teavet surmapõhjuste kohta kasutatakse rahvastiku tervise hindamiseks ja parandamiseks. Surmapõhjuste statistika abil saab planeerida sotsiaalseid ja tervisealaseid sekkumisi ning hinnata ennetustegevuse tulemuslikkust.

Surma põhjuse tuvastamisel ning patoanatomilise tegevuse käigus saadud isikuandmete töötlemine ja kaitse toimub "Isikuandmete kaitse seaduses" sätestatud alustel.

Täiendavat infot:

RHK-10 2.kd. Instruktsioonide käsiraamat. Tallinn, Valgus, 1996
Surmapõhjuste registrist (www.tai.ee) Hiiu 42, TALLINN 11619
Surmapõhjuste tõendamise Euroopa juhend (www.tai.ee)

ARSTLIKU SURMATEATISE TÄITMISE ÜLDREGLID:

- Kirjutage loetavalt musta värviga
- Vältige sulgusid ja lühendeid

SURMAPÕHJUSTE TÄITMINE

Olulisemad mõisted:

Vahetu surmapõhjus on haigus, tüsistus või vigastus, mis on surma otseseks esilekutsujaks.

Varasem surmapõhjus on vahetule surmapõhjuste eelnev haigus, seisund või vigastus.

Surma algpõhjus on surmani viinud sündmusteahela käivitanud haigus või vigastus.

I osas näidatakse otseselt surmani viinud sündmuste ahel.

- Oluline on surma põhjustanud seisundite õige järgnevus
- Iga I osas märgitud seisund peab olema endast üks rida kõrgemale märgitud seisundi põhjustajaks (st I.a. peab olema tingitud I.b.-st, I.b. peab olema tingitud I.c.-st). Kui sündmuste-ahelas on ainult üks aste, piisab sisse-kandest I.a. reale.

Näide korrektselt täidetud teatisest loomuliku surma korral

Surmapõhjus	
I osa	
Vahetu surmapõhjus (tüsistus haigus, vigastus)	a) Äge maksapuudulikkus, kestis 1 nädal mille tingis
Varasem põhjus	b) Sekundaarne pahaloomuline maksakasvaja, kestis 2 kuud. Sekundaarne pahaloomuline kasvaja kaenlaalustes lümfisõlmedes, kestis 7 kuud mille tingis
Surma algpõhjus	c) Rinna keskosa pahaloomuline kasvaja, kestis 8 kuud mille tingis
Välispõhjus	d)
II osa	Insuliinisõltuv suhkruhaigus, 11 aastat
Muud surma soodustanud olulised seisundid, mis ei seondu vahetu surmapõhjustega	
Märkida tuleb surma põhjustanud haigus, vigastus või tüsistus.	

- Mitme täiesti võrdväarse haiguse puhul võib igale reale märkida mitu põhjust, tingimusel, et nad kõik tulenevad allpool ridadel märgitud põhjustest. Surma algpõhjuste real märkige esimesena kõige tõenäosem surmani viinud seisund.
- Märkige iga seisundi juurde seisundi kestus alates selle tekkemomendist (minutid, päevad, kuud, aastad). Korrektselt täidetud surma algpõhjus on kõige pikema kestusega.

- Märkige diagnoosid võimalikult täpselt, vastavalt haiguse olemusele (krooniline, äge, paige, esmaskolles või retsidiiv, haigustekitaja jne).
- Ärge mingil juhul märkige sündmusteahelas surma algpõhjust II ossa üksnes seepärast, et I osas ei ole enam ruumi.

I.a. Vahetu surmapõhjus

- Teatisele ei märgita surmamehhanismi (nt. südame- või hingamise seiskumine), kuna need seisundid ei ole otseselt seotud konkreetse haiguse kulgemisega ega anna seetõttu lisainformatsiooni surma algpõhjuste määramiseks.

I.b. Varasem põhjus

- Märkige vahetut surmapõhjust tinginud seisund või seisundid.

I.c. Surma algpõhjus

- Algpõhjus peab üldjuhul olema nosoloogiliselt iseseisev haigus, tuleb vältida sümptomite, sündroomide, terminaalsete sündmuste (nt. seniilsus, vatsakeste virvendus, kodade virvendus, šokk, mitme elundi puudulikkus jne) märkimist ainsa surmapõhjustena.
- Tuleb arvestada, et surma algpõhjuste alusel toimub surmapõhjuste statistiline analüüs. Kui I.c. osa on tühi, loetakse surma algpõhjusteks diagnoos, mis on märgitud I osa kõige viimasele täidetud reale.

I.d. Välispõhjus

- Täidetakse vigastuse, mürgistuse puhul kuidas, mis laadi kohas ja mis tegevuse tagajärjel vigastus toimus (vt RHK-10, XX ptk). Nt libises jääl oma koduõuel kuuri puid tooma minnes (vastab RHK-10 koodile W00.03 - Jääga seotud kukkumine samal tasapinnal kodus tasustamata tööd tehes).

II osa

Märkige II ossa tähtsuse järjekorras kõik muud olulised haigused ja seisundid koos kestusega, mis ei viinud otseselt surmale, kuid aitasid kaasa surma saabumisele.

TÄIENDAV TEAVE

Surma tingis

Täitke see lahter kõigi surmade korral. Surmade puhul, mis ei ole tingitud välispõhjustest, tuleb märkida "Haigus".

Lahkamine

Surmapõhjus peab arvestama lahkamistulemuse või muude surmajärgsete uuringute tulemustega. Kui tulemused selguvad pärast surmateatise väljastamist, tuleb koostada asendav surmateatis.

VÄLISPÕHJUSTE TINGITUD SURMA MÄRKIMINE

- Enamasti täidab välispõhjuste tingitud surma kohta surmateatise kohtuarst, harvem patoloog.
- Juhul, kui surmapõhjusteks on aastaid tagasi toimunud vigastus (nt pareesi tõttu suri kopsupõletikku) ja lahkamist ei toimunud, täidab surmateatise raviarst.
- Surma otseselt põhjustanud vigastuse puhul märkige I.a, b. või c. osas alati ära surma põhjustanud vigastuse asukoht ja kahjustatud funktsioon. (Mittesurmavad vigastused või haigused võib ära tuua II osas, kui nad aitasid surmale kaasa).

I.d. Välispõhjus

- Täidetakse vigastussurma puhul alati.
 - Peab sisaldama mis põhjustel, mis eseme või ainega kokkupuutel, mis laadi asukohas ja mis tegevuse tagajärjel vigastus tekkis. Selgituse alusel peab olema võimalik märkida välispõhjuste 5-kohaline kood vastavalt RHK-10 ptk XX.
 - Kirjeldage lühidalt, kuidas vigastus tekkis nt. ("kukkus redelilt vastu raudtala", "uppus ujumisbasseini kukkumise järgselt").
 - Täpselt tuleb ära mainida kõik vigastuse/mürgistusega seotud tööriistad, relvad, keemilised ained, ravimid (nt "jahipüssilask...", "juhuslik mürgistus digoksiiniga").
 - Kui on teada, märkida, mis tegevusel vigastus tekkis (nt, "...autot pestes", "magades", "kutsetöö käigus").
 - Märkige üldine vigastuse tekkekoha kategooria (nt. kodu, hooldekodu, kool, talumajapidamine, vangla, kiirtee, järv, staadion, puhkepark jne.).
- Korrektselt märgitud välispõhjuste näited:
- I.a. Peaaju hematoom, mõned tunnid (mille tingis)
 - I.b. Oimuloo murd, mõned tunnid (mille tingis)
 - I.d. Kooli minnes sõiduteed ületades sõiduauto alla jäänud jalakäija, mõned tunnid

Välispõhjuste märkimist abistavad teatisel eraldi välja toodud tunnused:

Surma tingis

- Välispõhjuste korral tuleb määratleda tahtluse iseloom.
- Märkige, kas surm oli põhjustatud õnnetusest, enesekahjustusest, ründest või ebaselge tahtlusega vigastusest.

Vigastatu tegevus juhtumi toimumise ajal

- NB! Laste hooldus, poeskäik, õppimine, kodutööd, aia- ja remonditööd on tasustamata töö.

Välispõhjuste tekkekoht

- Märkida vigastuse geograafiline toimumiskoht, kui on olemas GPS andmed, siis lisage ka täpsed koordinaadid.

Välispõhjuste asjaolud

- Märkige täiendavad asjaolud, mis aitavad surmapõhjuste real toodud välispõhjuste õigsuses veenduda (nt. ründaja ja kannatanu seos, vigastatu ja vigastuse tekitanud sõidukid, alkohoolse või narkootilise joobe kahtlus jmt).